

25 letnikov „Slovenskega Pravnika“ in slovensko uradovanje.

Oboje je v bistveni zvezi. — Nečem razjašnjevatí naziranja vladnih krogov v osemdesetih letih prošlega stoletja, ampak tedanji politiki bi gotovo pritrdili, da bi bil Pražakov razpis l. 1882. težko mogoč, ako bi takrat že drugo leto ne izhajal »Slovenski Pravník«. Res je, da po rečenem razpisu od 18. aprila 1882. l. vsi naši naporí v jezikovnem oziru niso mogli doseči onega okrožja, ki nam zakonito pripada in ki nam ga ta razpis »po možnosti« obeta, temveč da nas celo v sodstvu po nekaterih krajih skušajo potisniti za meje, v katerih je imel naš jezik pravico pred več kakor petdesetimi leti, — toda te usode nismo zakrivili sami, kajti v resnici smo napredovali znatno, kolikor se tiče slovenskih vlog in vsled tega slovenskega uradovanja sploh in pa pravilnosti slovenskega pravnega izražanja posebe.

V prvem oziru nam ni treba misliti nazaj za celih 25 let, da se nam kažejo tedanje slovenske vloge v znatni manjšini med drugojezičnimi. Tudi domači pravniki so imeli tedaj neutemeljene stvarne in oblikovne pomisleke proti slovenskemu uradovanju. Poznali smo odvetnike, ki so pravde na dveh instancah pretirali v domačem jeziku, na tretji pa so mislili, da jim izteče bolje v ptujem. Prepričani smo, da tega nečastnega »stvarnega« razloga ni več pri nobenem slovenskem pravniku. Oblikovni pomisleki so imeli svoj čas nekoliko opore v dejstvu, da je bilo težavneje pravniško izražati se v domačem jeziku, ki se dotle skoro ni rabil v uradovanju, kateremu so pa tudi bila do mala zaprta vsa srednja učilišča.

Vsak slovenski pravnik si je delal uradne obrazce sam, zato pa je bil njih jezik jako pisan in je imel seve tujih primesi po duhu in obliki. Gredoč naj omenimo, da so sedaj sodni obrazci bolj jednotni, ker se sestavljajo samo ali na Dunaju ali pri višjih deželnih sodiščih, da pa mrgole tiskovnih in jezikovnih napak, v katere treba kmalu dregniti pošteno. Sedaj nimamo časa v to, nego samo ugotavljamo, da so domači pravniki že davno preboleli vse jezikovne težave in da ima naš jezik sedaj

vsaj v našem osredju posebno pri sodiščih tisto veljavo, ki mu pripada po razmerju slovenskega prebivalstva.

Izven naše sredine se pač nameščajo znani »kurzovci«, ki ne morejo in nečejo umeti našega jezika, zato pa v takih krajih slovenščina v uradu nazaduje po obsežnosti in pravilnosti. Prva skrb naših parlamentarcev torej bodi, da odpravi »kurze« in da se tudi pri višjem deželnem sodišču v Gradcu na slovenske vloge izdajajo odločbe naravnost v slovenskem jeziku! V slovenskih pravnih naj torej sodijo pravniki, ki imajo naš jezik popolno v oblasti, vsaka druga odredba je krivična stvari in pravici.

To sedaj že mnogo let zahtevamo upravičeno, ker daje prav razvitek našega pravnega lista skoro tekom cele človeške dobe in izdajanje »Pravnikove« zbirke zakonov vse pogoje, da se vse pravne stvari vrše in končajo v jeziku, ki ga rabijo stranke same. Ničev je izgovor, da naše pravno izražanje ni točno in dosledno. Naša pravna terminologija po izdanju dr. Babnikove knjige ni manj stalna, kakor so drugojezične. Razvoj jezika in novih pravnih ustanovil preminja in ustanavlja izraze; občni državljanski zakonik bi se tudi v nemščini sedaj sestavil drugače kakor se je v izvirniku l. 1811!

To pa ni nikak razlog, da bi se ne uradovalo v jeziku strank. Hrvatje in Srbi imajo svoj uradni jezik mnogo dalje kakor mi, oni imajo tudi več pravnih slovarjev; pa kak je njih uspeh? »Uspjeh je taj, da se mi u Banovini služimo s drugim pravnim terminima; oni u Dalmaciji opet s drugim; u Crnoj gori s terminima, koji se razlikuju od prvih in drugih; u Srbiji konačno s terminima, koji se razlikuju od prvih, drugih i trećih« (Prof. dr. Iv. Strohal v »Mjesečniku« 1909. st. 648.). Drugo je, bi li svoj čas ne trebalo pregleda naše pravne terminologije — kakor tudi pri drugih narodih — in ustanovitve nekaterih v narodu še živečih in primernejših izrazov, toda sedaj imamo zadostno stalno terminologijo ter jalov izgovor je, da se z njo ne bi moglo uradovati slovensko; zapreke morda dela jezik tistemu, ki ga sploh ne zna, ne pa pravna terminologija.

Vse ne lahko delo, ki je slovensko uradovanje pripravilo do opisane stopnje, pa je z večine nakopičeno v dosedanjih letnikih »Slovenskega Pravnika«, mnogo peg je trebalo očistiti, dosti ruj opiliti, a trud ima dober uspeh. Častno je to za malo

število mož, ki so orali to ledino, a ne manj častno bo kdaj za sedanje slovenske številnejše pravnike, ako s složnim delom razširijo delokrog in obseg lista, da bo njegov vpliv prodrl slovenskemu jeziku pot vsepovsod, kjer jo mora imeti!

Verus.

„Judicium rescindens, judicium rescissorium.“

Spisal **H. Sturm**, c. kr. deželnosodni svétnik.

II.

Kakor vidimo, niso podatki naše preiskave posebno zadovoljivi, kolikor je upoštevati literaturo o našem civilnopravnem redu. Seči je torej drugam. Jasno je, da se, ako se razmotruje kako vprašanje našega civilnopravnega reda, povprašuje, kaj določa o stvari nemški civilnopravni red in kakega naziranja so nemški teoretiki in praktiki; saj je bil nemški civilnopravni red vzor našemu. Po tej naravni in obsebi umevni poti krenemo torej tudi mi.

Neizogibno je, da se seznanimo vsaj v toliko z načeli in določbami nemškega civilnopravnega reda, kolikor je potrebno, da ga razumemo. To pa najhitreje in najlaglje dosežemo na ta način, da izvemo najpreje bistvene posebnosti, v katerih se naš in nemški zakon bistveno razlikujeta.

Razlika je že v nazivanju, kakor se je že omenilo. Dočim mi govorimo o »obnovni« tožbi in »obnovnem« razlogu, pozna nemški civilnopravni red le »restitucijsko« tožbo in »restitucijske« razloge.

»Restitutio propter noviter reperta« je v nemškem pravu zelo utešnjena. Dovoljena je le, ako se kazenska sodba, na katero se opira izpodbijana razzodba, razveljavi z drugo pravnokrepno sodbo, ter ako stranka kasneje najde razzodbo, ki je bila izšla v isti stvari in je preje že pravnomočna postala, ali pa kako drugo listino, s katero se bi bilo moglo doseči ugodnejšo razzodbo (§ 580 št. 6 in 7). Restitucija radi novih dejstev in novih prič, ki po našem civilnopravnem redu tvorijo obnovni razlog (§ 530 št. 7 c. pr. r.), je v nemškem pravu popolnoma izključena. Razlog, da nemški civilnopravni red ni sprejel